

ДО ПИТАННЯ ТРАДИЦІЙНОСТІ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

університетів у процесі музично-інструментальної підготовки. Автореферат дис... канд. пед. наук: 13.00.02. – К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2006. – 20 с.

3. Йоркіна С.Б. До проблеми формування творчої особистості майбутнього музиканта-інструменталіста // Актуальні напрямки розвитку академічного народного інструментального мистецтва. Матеріали Другої всеукраїнської науково-практичної конференції. – К., 1998.

4. Назайкинский Е. О психологии музыкального восприятия. – М., 1972.

5. Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. – К., 1981.

6. Протопопов Вл. История полифонии в ее важнейших явлениях. Западноевропейская классика XVIII – XIX веков. – М., 1965.

7. Філософія: навчальний посібник / за ред. І.Ф.Надольного. – 5-те вид., стер. – К., 2005.

8. цит. за: Баренбойм Л. Путь к музицированию. – М.-Л., 1973.

Євген Марченко, кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ДО ПИТАННЯ ТРАДИЦІЙНОСТІ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядаються теоретичні аспекти способів та методів професійного виховання студентів музично-педагогічних факультетів з врахуванням традицій в музичній освіті.

Актуальність піднятої у даній статті проблеми полягає у тому, що поряд з існуючими методами та формами вдосконалення музичного виховання накреслюються шляхи збереження надбань у галузі освіти, їх відтворення, розвиток і використання в навчальному процесі.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Основні положення, публікацій з даної теми припадають на другу половину ХХ початок ХХІ століть. Питання традицій та традиційності обґрунтовувались у наукових та навчально-методичних працях М. Бражнікова, В. Барка, Т. Грищенко, П. Жеплинського, В. Фоміна та ін.

Мета статті зумовлена необхідністю відновлення, збереження та поширення прогресивних форм музичної освіти, вивчення принципів функціонування професійної підготовки вчителя музичного мистецтва у контексті поєднання традиційних засад і новаторства.

Виклад основного матеріалу. У розв'язанні сучасних завдань загальної та професійної підготовки майбутніх вчителів музики неможливо не враховувати традиції, які склалися у музичній педагогіці. На це орієнтує нас концепція національного виховання, яка передбачає використання цінних надбань попередніх поколінь, їх традицій, вміння враховувати національну

ідентифікацію (оцінювати моральні та культурні цінності, історію, звичаї, обряди, тощо) з урахуванням кращих досягнень інших культур, ідей та цінностей [6]. Розкриваючи питання традиційності, великий інтерес викликають індивідуальні форми занять, творчі стимули, які виникають у спілкуванні педагогів зі студентами, принципи та механізми безпосередньої передачі від вчителя до учня вмінь та навичок, основ професійного та життєвого досвіду.

Протягом довготривалого історичного періоду в музичному вихованні, за відсутності писемності, використовувались усні форми та прийоми передачі знань і музичного досвіду учням.

Архівно-археологічні дані підтверджують існування усних традицій як форми побутування художніх “продуктів” відповідних культур [5]. Протилежні точки зору, на думку М. Бражнікова, сьогодні безпідставні і звучать антинауково. Слід додати, що основний зміст усної традиції полягає не тільки і не стільки в наслідках, скільки у суті діяльності, тобто в тісно пов'язаних процесах побутування музики та навчання музиці. Без сумніву, можна визнати, що переконане розуміння живого особистісного спілкування має не тільки ознаки традиційного підходу до професійного навчання, але йому притаманне й значення

ДО ПИТАННЯ ТРАДИЦІЙНОСТІ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

гуманістичного фактора у професійному розвитку музичної підготовки майбутнього спеціаліста.

Роль та значення усних способів та традицій навчання у системі музичного виховання загалом, полягає в тому, що необхідно виявити “раціональне зерно”, з якого складається весь процес навчання і виховання. Таким “раціональним зерном” є сама **ситуація навчання-спілкування** між викладачем та студентом.

При глибокому вивченні історичного досвіду усних традицій вражає їх надзвичайна життєздатність, багатство та практична ефективність. Джерелом ефективності набуття знань виступає мова – не тільки як засіб спілкування, а й могутній інструмент розвитку мислення та пізнання світу, виявлення творчих можливостей та ментальності людини [8, 4 – 5].

Визначене “раціональне зерно” культури музичного виховання та навчання, зокрема усного, дає життя різним традиціям залежно від соціально-історичних умов. Основними культурно-історичними “організмами”, типами творчості та навчання є, як відомо, професійне мистецтво усної традиції, що ґрунтується на писемному запису навчально-методичних зразків професійного спрямування [4].

Якщо в ситуацію навчання-спілкування закладений сам принцип життєво-професійного виховання, то в соціально-організованих відносно самостійних структурах музичного навчання розкривається культурно-історична специфіка його втілення. Тому є всі підстави вважати, що в сучасній системі підготовки кваліфікованого спеціаліста з музичного виховання чільне місце посідають спеціальні дисципліни (інструментальне виконавство, хорове диригування, сольний спів, музично-теоретичні дисципліни та ін.).

Під усною традицією навчання розуміється стійкий соціально та культурно-історично зумовлений комплекс принципів, методів, засобів і форм безпосередньої передачі знань від вчителя до учня [4, 52]. Цей комплекс усної традиції визначається у дидактично цілеспрямованій ситуації навчання – спілкування та у самих способах навчання, що, зокрема, забезпечує історичну стійкість відносин, що виникають тут.

У музично-педагогічній науці існує помітна диспропорція між вивченням музики усної традиції та усною традицією навчання, що приховує багато суттєвих явищ і фактів та наштовхує на суперечності і теоретичні проблеми.

У цьому випадку треба виходити з позиції, що вирішальним критерієм визначення “усної традиції”, слід уважати форму побутування музичного навчання як наслідок існування

національної культури. Але до цього слід додати, що сутність усної традиції криється не тільки в кінцевих наслідках, а у самій діяльності, тобто міцно пов'язаних процесах побутування музики та навчання музиці.

Усні способи та традиції навчання у сучасній педагогіці не повинні сприйматись як єдині, а тим більше домінуючі. Розвиток сучасних комунікативних, технічних засобів навчання відкриває нові можливості для цілеспрямованого, всебічного формування особистості. Але поряд з тим, зростає значення живого спілкування вчителя та учня. Їх спілкування нічим неможливо поповнити (доведено, що через спілкування засвоюється 60% всієї інформації) [5, 52]. При цьому показово, що особливо це підтверджується у музичних навчальних закладах, зокрема, в індивідуальних, де способи усної передачі знань, умінь та навичок помітно збагачують форми та зміст навчання.

Надзвичайно важливим чинником такої ефективності і стабільності усної традиції є особлива здатність та активність свідомості вчителя, зумовлені життєвою необхідністю передачі досвіду. Вона дозволяє багатство знань перетворювати на практичні вміння учня. Відчужені теоретичні знання, які можливі в письмовій традиції, усним традиціям фактично не притаманні. Майбутній спеціаліст формується як людина і музикант у тісному контакті зі своїм духовним наставником.

У процесі історичної еволюції усна традиція навчання найбільше збереглася у виконавських класах. Досить стійкими вони виявились у сфері музичного виховання. Як відомо, виконавські школи зберігаються і, навіть, “академізуються” завдяки усним способам передачі знань від учителя до учня.

Прогресивні музичні діячі та педагоги завжди прагнули до комплексного, всеоб'ємного музичного виховання та освіти, де неминуче акцентувалась усна традиція навчання. Досить згадати творчу атмосферу Львівської баянної школи та її видатного представника М. Д. Оберюхтіна. Створена Оберюхтіним система спілкування-навчання, побудована на високому професіоналізмі, стала важливим осередком у формуванні яскраво індивідуальних обдарувань, майбутніх визнаних педагогів, композиторів, диригентів, виконавців. Зокрема, таких, як В. Власов, Е. Мантулев, А. Онуфрієнко, В. Голубничий, Б. Гуран, Я. Ковальчук, Д. Кужелєв, Н. Белая, С. Дацина та інші [10].

Особливості сучасних усних форм навчання, використання аудіо-візуальних засобів передачі та

